

ЯЦЕНКО М.В., КЕРНЕСШ В.П., БУНТОВСЬКА А.В., ОМЕЛЬЧЕНКО Г.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННЯ ТВОРЧОЇ ЖІНОЧОЇ КОЛЕКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ «УКРАЇНСЬКИЙ РУШНИК»

Мета. Дизайн-проектування стилізованої етно колекції одягу та взуття з використанням мотивів крафтової вишивки українського народу.

Методи. У роботі використано метод синтезу та аналізу фахових джерел за напрямом досліджень. На основі результатів проведеного дослідження методом синтезу отримано нові оригінальні вирішення складових творчої колекції жіночого одягу та взуття. Застосування методів графічної трансформації та морфологічного аналізу дало змогу представити форму, фактуру, декоративні елементи та кольорову гамму майбутньої творчої колекції.

Результати. Для досягнення поставленої мети в роботі використано сучасні методи дизайну та інструментарій графічних комп'ютерних програм для вирішення наступних задач: візуалізовано творче джерело натхнення «Український рушник», проведено морфологічний аналіз та типізацію елементів візерунків крафтової вишивки українських рушників Волинського регіону, проаналізовано елементи одягу в етностилі, типізовано його основні характерні риси (форма, кольорова гама, конструктивно-декоративні елементи та оздоблення), розроблено нові форми одягу та взуття в запропонованому художньо-проектному вирішенні сучасної колекції.

Наукова новизна полягає в отриманні нових синтезованих елементів сучасного одягу в етностилі на основі використання українських етномотивів.

Практична значимість. Практична значущість роботи полягає в отриманні типізованих елементів, які можуть використовуватися, як основа для синтезу нових оригінальних конструктивно-технологічних рішень. Отримані нові синтезовані елементи сучасного одягу в етностилі на основі використання українських етномотивів. Розроблено лінійку ескізів жіночого одягу та взуття з використанням елементів трансформації, що включає виокремлені елементи української вишивки в поєднанні з стилізованою формою етнічних мотивів. Використання елементів національної вишивки в сучасних колекціях демонструє світовій громадськості традиційний, унікальний, впізнаваний образ та відчуття української ідентичності і приналежності до історичної спадщини України.

Ключові слова: вишитий рушник, символіка, колекція, вишивка, орнамент, трансформація форми, творче джерело, колаж.

DESIGN OF A CREATIVE WOMEN'S COLLECTION USING THE SOURCE OF INSPIRATION «UKRAINIAN TOWEL»

YATSENKO M., KERNESH V., BUNTOVSKA A., OMELCHENKO A.

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

Purpose. Design-projection of a stylized ethnic collection of clothes and shoes using motifs of craft embroidery of the Ukrainian people.

Methodology. The article uses the method of synthesis and analysis of scientific and technical documentation according to the direction of research. Based on the results of the conducted research by the method of synthesis, new original solutions for the components of the creative collection of women's clothing and footwear were obtained. The application of the methods of graphic transformation and morphological analysis made it possible to present the shape, texture, decorative elements and color scheme of the future creative collection.

Results. To achieve the goal, modern design methods and tools of graphic computer programs were used in the work to solve the following problems: the creative source of inspiration "Ukrainian towel" was visualized, morphological analysis and typification of the elements of craft embroidery patterns of Ukrainian towels of the Volyn region were carried out, elements of clothing in ethnic style were analyzed, typified its main characteristic features (shape, color range, structural and decorative details and decoration), developed new forms of clothing and footwear in the proposed artistic and design solution of the modern collection.

Scientific novelty in obtaining newly synthesized elements of modern clothing in ethnic style based on the use of Ukrainian ethnic motifs.

Practical value. The practical significance of the work consists in obtaining typified elements that can be used as a basis for the synthesis of new original constructive and technological solutions. Newly synthesized elements of modern clothing in ethnic style based on the use of Ukrainian ethnic motifs were obtained. A line of sketches of women's clothing and shoes was developed using elements of transformation, which includes isolated elements of Ukrainian embroidery in combination with a stylized form of ethnic motifs. The use of elements of national embroidery in modern collections demonstrates to the world public a traditional, unique, recognizable image and a sense of Ukrainian identity and belonging to the historical heritage of Ukraine.

Keywords: embroidered towel, symbolism, collection, embroidery, ornament, shape transformation, creative source, collage (mood board).

Вступ. Як відомо, без минулого, без етнічної спадщини, без коренів не буде майбутнього в нації. Наш народ зумів донести до сьогодення скарби духовної та матеріальної культури, з огляду на нелегке історичне минуле. Серед таких скарбів ми можемо виділити найбільш популярний приклад традиційного декоративно-прикладного народного мистецтва – український рушник. Специфічні риси та закономірності художньої ручної вишивки українських рушників є містком між майбутнім та минулим

української історії. У нашій країні вишитим рушникам завжди надавалося важливе образно-символічне значення. У візерунках відображаються культурна пам'ять народу, збережені давні магічні знаки, певний код та оберег (образ «Дерева Життя»), кольорова символіка. Кожен регіон України може пишатися своїми унікальними вишитими рушниками, які відрізняються комбінунням різних елементів, орнаментальних мотивів і візерунків, традиційних кольорів, технікою вишивання (рис. 1).

Рис. 1. Регіональна типізація крафтових національних візерунків [1]

Для проектування творчої колекції було обрано типові візерунки, характерні для рушників Волинського регіону. Для нього традиційним композиційним рішенням є ритмічне чергування геометричних фігур: зірок, ромбів, ламаних ліній. Маленькі елементи, вписані одна в одну, переплітаючись, утворюють цілісний гармонійний орнамент. Найрозповсюдженішою технікою створення рушників даного регіону є нанизування – дуже стародавнє вишивання, котре імітує човникове ткацтво, створюючи щільні, лаконічні та водночас вишукані неповторні композиції. У такий спосіб виникає малюнок, який нагадує мальовничі волинські краєвиди [1–5].

Як ніколи, сьогодні українська ідентичність – це демонстрація незламності, сили і волі нашого народу, який кров'ю виборює своє право на існування і право мати і зберігати свою самобутність. Тому використання унікального національного орнаменту рушника в дизайні творчої колекції жіночого одягу та взуття є актуальним завданням сьогодення. Це сприяє створенню унікального та пізнаваного образу, підсилює національну ідентичність та надає особливу цінність колекції.

Постановка завдання. Актуалізація потреби суспільства в більшому відчутті національної приналежності, призводить до більшого зростання зацікавленості споживачів до сучасного одягу з етномотивами. Одним з основних видів етноелементів українців є вишивка, яка завжди залишається поза впливом часу. Дослідження, пов'язані із визначенням та систематизацією символів української народної вишивки, проводилися науковцями з різних регіонів України та світу [1–18].

Грунтовний аналіз надбань регіональної української вишивки, її особливостей та символіки представлено в роботах Т. Кари-Васильєвої [2, 11]. Детальну інформацію про особливості структурно-кольорового вирішення візерунків вишивки рушників Західних регіонів України висвітлено в роботах Р. Захарчук-Чугай [3]. С. Китова подає велику кількість ілюстрованого матеріалу рушників із різним типом орнаменту, характерному для Подніпров'я [5, 12]. У роботах [13–18] приділена детальна увага характерним особливостям орнаментів, їхній семантиці, типології, поєднанню кольорів, розглянуто основні традиційні символи у вишивках українських рушників.

Одним зі значущих джерел, у якому викладено результати дослідження використання національного орнаменту в дизайні одягу, є стаття викладачів Київського

національного університету технології та дизайну [8]. Автори звертають увагу на важливість збереження традиційної культури в українському сучасному модному дизайні та показують, як використання національного орнаменту може сприяти творчій обробці і створенню оригінальних модних виробів. У статті продемонстровано, використання елементів національного орнаменту, що додає швейним виробам традиційний та унікальний характер, а також несе інформацію про історичну спадщину та національну культуру.

Авторами джерел [9, 10, 14, 17] було розглянуто такі питання: сучасне розуміння змісту символів орнаменту та традиційної колірної гами, які використовуються в народній вишивці; загальна композиція національного костюму; створення колекцій модного одягу в етностилі.

Аналізуючи вище зазначені аспекти, можна зробити наступні висновки щодо впливу національного орнаменту українського рушника на процес створення колекцій жіночого одягу:

використання елементів національної вишивки в колекціях сучасного жіночого одягу надає їм традиційний, унікальний та пізнаваний образ, що надихає споживача відчуття української ідентичності та приналежності до історичної спадщини та національної культури. Зокрема, можна використовувати геометричні форми та кольорову гаму, що характерні для українського рушника, для створення нових оригінальних мотивів та візерунків;

використання технік вишивки та нові комбінації трансформації елементів декору можуть допомогти створити нові форми та текстури матеріалів для сучасного одягу, які можуть бути використані для створення унікального дизайну. Крім того, форма рушника може надихати на створення нестандартних форм виробів, складних покроїв, силуетів, що може втілюватися, як в одязі загалом та і в конструкціях взуття, що є складовими елементами, для створення унікальних та ексклюзивних речей;

український рушник має свою власну колористику, яка може бути використана для створення жіночої колекції. Колір викликає різні асоціації та емоції, тому вибір палітри є дуже важливим для створення потрібного настрою та відчуття колекції;

використання національного орнаменту в колекціях допомагає підтримати та зберегти

культурну й історичну спадщину України. Демонстрація світовій громадськості краси та унікальності української культури підтверджує існування та незламність нашого народу. Це сприяє популяризації української культури, збереженню національних традицій та підтримує національну ідентичність українців.

Зважаючи на вище зазначене, метою нашої роботи є **дизайн-проектування творчої колекції елементів жіночого костюму на основі аналізу джерела «Український рушник»**.

Результати дослідження і обговорення. Для досягнення поставленої мети в роботі було використано наступні методи дизайн-проектування: аналіз та синтез, графічна трансформація форми. За допомогою сучасних інструментів комп'ютерної графіки та технологій візуалізації творчого джерела було створено тематичний mood board (колаж) «Український рушник» (рис. 2). Застосування методів графічної трансформації

та морфологічного аналізу дало змогу представити форму, фактуру, декоративні елементи та кольорову гамму майбутньої творчої колекції (рис. 2). Структурно-графічний аналіз національних візерунків рушникової вишивки, представлений на рис. 3, дозволив визначити напрями розвитку форми, відчути ритм та виокремити характерні декоративні елементи, які здатні об'єднати окремі елементи колекції в єдине ціле, створюючи її цілісність на основі української національної символіки.

Відомо, що творчий задум автора, на різних етапах, як проєктного так і виробничого процесу, найбільш доцільно представляють: пошуковий ескіз, фор-ескіз, творчий та технічний рисунок. Графічна манера та ступінь деталізації створюють особистий авторський стиль. На етапі ескізного проєктування відбувається остаточне наповнення форми, деталізація елементів та об'єднання окремих частин у цілісний структурний ансамбль одягу, взуття та аксесуарів.

Рис. 2. MOOD BOARD «Український рушник»

Творча колекція «Український рушник» створювалася на основі дослідження елементів та колірної гами візерунків національної вишивки (рис. 3) та типізованих

елементів сучасного костюму (таблиця 1). Процес створення нових дизайнерських рішень представлено на рис. 4.

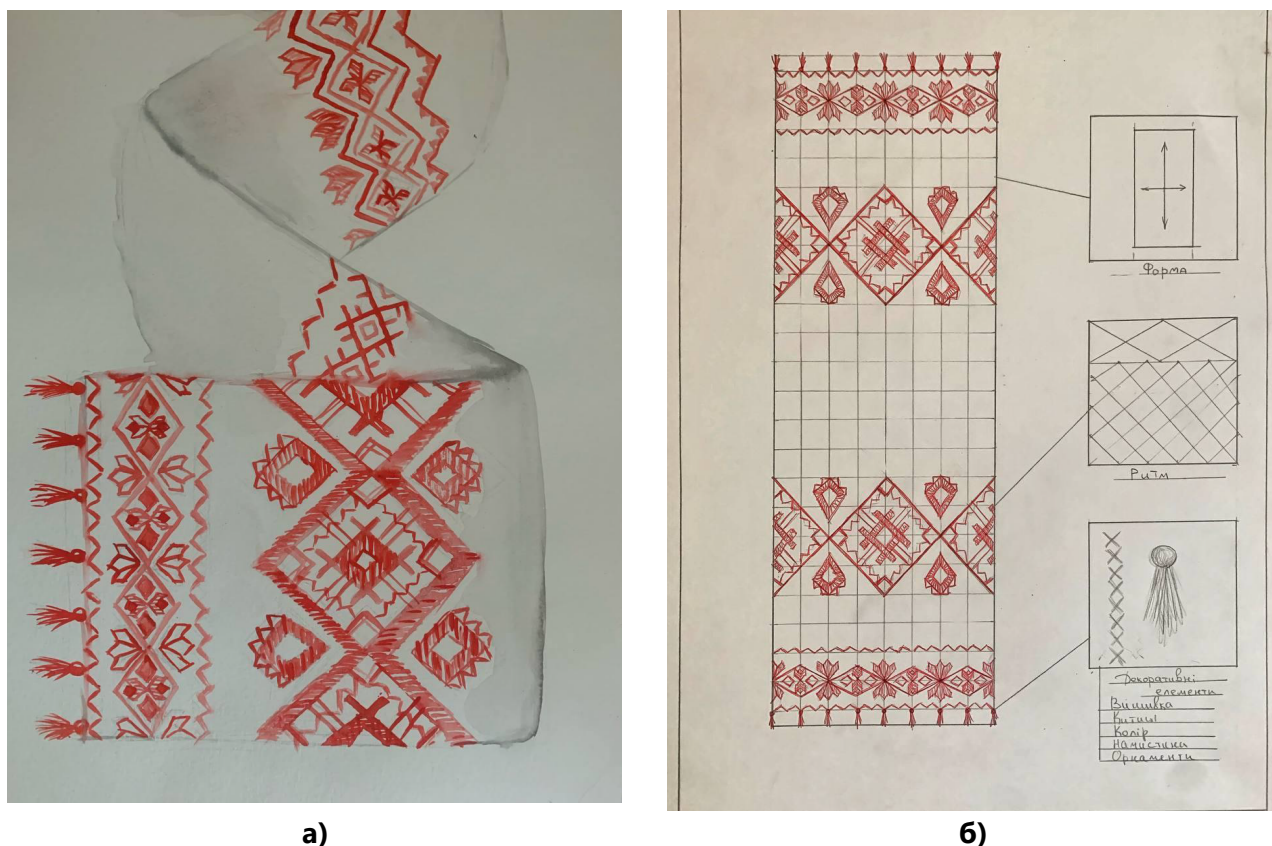

Рис.3. Морфологічний аналіз: а) зображення творчого джерела; б) трансформація творчого джерела

Рис. 4. Схематичне зображення творчого процесу отримання нових композиційних вирішень складових авторської колекції «Український рушник»

Творчий синтез нових дизайнерських рішень на основі типізованих елементів візерунків вишивки на українських рушниках Волинського регіону й типізованих рішень сучасного костюму дав змогу розробити ескізний ряд моделей одягу та взуття (рис. 4). Кожен образ колекції не лише відповідає творчому джерелу, а й тенденціям сучасної моди. Усі образи складається з прямокутних елементів, які відображають форми творчого джерела. А вишивка на рушнику – трансформується та прикрашає кожен образ. У всіх моделях є оздоблювальні елементи

у вигляді вишивки або вишивки з бісером. Кожен елемент вишивки має прихований сенс, і тим самим, несе в собі не лише естетичну властивість, а й оберіг.

Формоутворення взуття є невід’ємною частиною всього образу костюму. Тому елементи вишивки було запропоновано на тильній поверхні частини взуття, збоку та як акцент червоного кольору на союзковій частині для рівноваги самої системи одяг-взуття.

Висновки. З використанням сучасних підходів до дизайн-проекування та за допомогою наукових методів досліджень виконано пошук авторської ідеї, проведено аналіз творчого джерела, проаналізовано структуру елементів та колірну гаму візерунків національної вишивки та типізованих

елементів сучасного костюму в стилі українського етно. У результаті проведених досліджень отримано синтезовані елементи костюму на базі яких побудовано авторську колекцію «Український рушник».

Таблиця 1

Аналіз та класифікації характерних елементів одягу в етно стилі з елементами українського етно за обраними параметрами з наступним пошуком типізованих зразків

Характерні елементи одягу	Колекції відомих дизайнерів			
	Жан-Поль Готьє (2005 р.)	Марія Грація Кьюрі і П'єрпаоло Піччолі (2017 р.)	Етнобренд CHERNIKOVA (Україна)	Типізований елемент
Силуетна форма				
Оформлення рукавів				
Декоративні деталі				
Елементи оздоблення				
Кольорові поєднання				

У запропонованому художньо-проектному вирішенні нових сучасних моделей одягу та взуття використано елементи національного

орнаменту та оригінальні мотиви національної вишивки, геометричні форми її елементів та кольорову гаму. Техніки обробки та

Рис. 4. Творча колекція «Український рушник»

трансформації орнаменту допомагають створити нові форми, текстури та образи. У цілому, використання національного орнаменту в дизайні творчої колекції жіночого одягу є дієвим засобом для створення

унікального та пізнаваного образу, що підкреслює нашу національну ідентичність та сприяє збереженню культурної спадщини українського народу.

Список літературних джерел

1. Сковородка О.П. Символіка орнаменту й кольору в народній творчості. Український рушник. 2023 [Електронний ресурс]. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-simvolika-ornamentu-y-koloru-v-narodniy-tvorchosti-ukra-nskiy-rushnik-237131.html> (дата звернення: 31.05.2023).
2. Кара-Васильєва Т.В. Історія української вишивки: книга-альбом. Київ: Мистецтво, 2008. 464 с.
3. Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР. Київ: Наукова думка, 1988. 192 с.
4. Охріменко Т.С. Антропоморфні образи рушників вишивки. Генеза полотняного літопису у творчості майстра народного мистецтва Олександри Великодної: матеріали наук.-практ. конф., м. Полтава, 23 квіт. 2014 р. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленко, 2014. С. 163-166.
5. Китова С. Полотняний літопис України: Семантика орнаменту українського рушника: 2-ге вид., доповн. Черкаси: БРАМА, 2003. 244 с.
6. Безпалько С.В. Регіональний орнамент у дизайні одягу. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Мистецтвознавство. Київ, 2014. Вип. 30. С. 11-18.
7. Кардаш Н.В. Використання семантики української вишивки у декорванні сучасного одягу. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Київ, 2014. Випуск 122. С. 54-65. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24194> (дата звернення: 31.05.2023).
8. Melnyk L., Kyzymchuk O., Zubkova L. Ukrainian folk ornaments in modern knitting.

References

1. Skovorodka, O.P. (2023). Symbolika ornamentu of color in folk art. Ukrainian towel. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-simvolika-ornamentu-y-koloru-v-narodniy-tvorchosti-ukra-nskiy-rushnik-237131.html> [in Ukrainian].
2. Kara-Vasylieva, T.V. (2008). Istorii ukrainskoi vyshyvky [History of Ukrainian Embroidery]. Kyiv: Mystetstvo Publ [in Ukrainian].
3. Zakharchuk-Chuhai, R.V. (1988). Ukrainska narodna vyshyvka. Zakhidni oblasti URSR [Ukrainian folk embroidery. Western regions of the Ukrainian SSR]. Kyiv: Naukova dumka Publ [in Ukrainian].
4. Okhrimenko, T.S. (2014). Antropomorfni obrazy rushnykovo vyshyvky [Anthropomorphic images of a towel hanger]. Geneza polotnianoho litopysu u tvorchosti maistra narodnoho mystetstva Oleksandry Velykodnoi: materialy nauk.-prakt. konf., m. Poltava, 23 kvit. 2014 r. – The genesis of the canvas chronicle in the work of folk art master Oleksandra Velykodnaya. Scientific and Practical Conference. (pp. 163-166). Poltava: PNPUI imeni V.H. Korolenko [in Ukrainian].
5. Kytova, S. (2003). Polotniani litopys Ukrainy: Semantyka ornamentu ukrainskoho rushnyka [Canvas Chronicles of Ukraine: Semantics of Ukrainian Towel Ornament]. Cherkasy: BRAMA Publ [in Ukrainian].
6. Bezpalko, S.V. (2014). Regionalnyi ornament u dizaini odiahu [Regional ornament in clothing design]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Mystetstvoznavstvo - Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Art history, Vol. 30, 11-18 [in Ukrainian].
7. Kardash, N.V. (2014). Vykorystannia semantyky ukrainskoi vyshyvky u dekoruvanni suchasnoho odiahu

Tekstilec. 2021. Vol. 64(2), 84-95. DOI: 10.14502/Tekstilec2021.64.84-95.

9. Halavska L., Lytvynenko N., Dzykovych T., Protsko O. Stylization of Ukrainian Ornaments in Modern Knitted Products Stiliziranje ukrajinskih ornamentov v sodobnih pletenih izdelkih. Tekstilec. 2022, 65(Priloga 1), SI 23-34. URI: <http://www.tekstilec.si/wp-content/uploads/2013/01/Tekstilec-2022-Priloga-SI1-23-34.pdf> (дата звернення: 31.05.2023).

10. Васильєва О.С., Воловодюк О.М., Мусієнко В.О., Васильєва І.В. Українська народна вишивка як елемент дизайн-проекування сучасних колекцій одягу. Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. Хмельницький, 2018, №1, С. 150-153.

11. Кара-Васильєва Т.В., Чегусова З.А. Декоративно-прикладне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю». Київ: Либідь, 2005. 280 с.

12. Китова С. Образ птаха у вишивці та фольклорі Середнього Подніпров'я. Народна творчість та етнографія. Київ, 1994. № 2-3. С.3-11.

13. Гулей О.В., Губська О.О. До питання про символіку вишитих рушників. Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал. Суми, 2018. №1(6). С.129-132.

14. Бутенко Е.Г. Українська народна вишивка як особливий вид художнього декоративно-прикладного мистецтва. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Одеса, 2021. № 2. С.135-143. DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.2.18>

15. Ніколаєва Т.А. Історія українського костюма. Київ: Либідь, 1996. 176 с.

16. Лупій Т. Обрядовий рушник і міфологічна картина світу. Народна творчість та етнографія. Київ, 2000. № 5-6. С.104-109.

17. Мельничук Ю. Семантика українських вишитих рушників. Народне мистецтво. Київ, 2005. № 1-2. С.59-65.

18. Сайт «Про Україну – скарбниця українського народу». Українська народна вишивка. URL: <http://about-ukraine.com/index.php?text=706> (дата звернення: 31.05.2023).

[The use of the semantics of the Ukrainian high school in the decoration of modern clothes]. Zbirnyk naukovykh prats. Pedagogichni nauky, Vol. 122, 54-65. URI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24194> [in Ukrainian].

8. Melnyk, L., Kyzymchuk, O., & Zubkova, L. (2021). Ukrainian folk ornaments in modern knitting. Tekstilec, 64(2), 84-95. DOI: 10.14502/Tekstilec2021.64.84-95 [in English].

9. Halavska, L., Lytvynenko, N., Dzykovych, T., & Protsko, O. (2022). Stylization of Ukrainian Ornaments in Modern Knitted Products Stiliziranje ukrajinskih ornamentov v sodobnih pletenih izdelkih. Tekstilec, 65(Priloga 1), SI 23-34. URI: <http://www.tekstilec.si/wp-content/uploads/2013/01/Tekstilec-2022-Priloga-SI1-23-34.pdf> [in English].

10. Vasyliieva, O.S., Volovodiuk, O.M., Musiienko, V.O., & Vasyliieva, I.V. (2018). Ukrainiska narodna vyshyvka yak element dyzain-proektuvannia suchasnykh kolektsii odiahu [Ukrainian folk embroidery as an element of design and planning of modern clothing collections]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Tekhnichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Technical sciences, Vol.1, 150-153 [in Ukrainian].

11. Kara-Vasyleva, T.V., & Chehusova, Z.A. (2005). Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Ukrainy KhKh stolittia. U poshukakh «velykoho styliu» [Decorative and applied art of Ukraine of the 20th century. In search of "big style"]. Kyiv: Lybid Publ [in Ukrainian].

12. Kytova, S. (1994). Obraz ptakha u vyshyvtsi ta folklori Serednoho Podniprov'ia [The image of a bird in the embroidery and folklore of the Middle Dnieper region]. Narodna tvorchtst ta etnografiiia – Folk creativity and ethnography, Vol.2-3, 3-11 [in Ukrainian].

13. Hulei, O.V., Hubska, O.O. (2018). Do pytannia pro symboliku vyshytykh rushnykiv [To the question about the symbolism of embroidered towels]. Teoriia ta metodyka navchannia suspilnykh dystsyplin: naukovo-pedahohichnyi zhurnal – Theory and teaching methods of social sciences: scientific and pedagogical journal, Vol.1(6), 129-132 [in Ukrainian].

14. Butenko, E.H. (2021). Ukrainiska narodna vyshyvka yak osoblyvyi vyd khudozhnoho dekoratyvno-prykladnoho mystetstva [Ukrainian folk embroidery as a special type of decorative and applied art]. Perspektyvy. Sotsialno-politychnyi zhurnal – Prospects. Socio-political journal, Vol.2, 135-143. DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.2.18> [in Ukrainian].

15. Nikolaieva, T.A. (1996). Istoriia ukrainskoho kostiuma [History of Ukrainian costume]. Kyiv: Lybid Publ [in Ukrainian].

16. Lupii, T. (2000). Obriadovi rushnyk i mifolohichna kartyna svitu [Ritual towel and mythological picture of the world]. Narodna tvorchtst ta etnografiiia – Folk creativity and ethnography, Vol. 5-6, 104-109 [in Ukrainian].

17. Melnychuk, Yu. (2005). Semantyka ukrainskykh vyshytykh rushnykiv [Semantics of Ukrainian embroidered towels]. Narodne mystetstvo – Folk art, Vol. 1-2, 59-65 [in Ukrainian].

18. Sait «Pro Ukrainu – skarbnytsia ukrainskoho narodu». Ukrainiska narodna vyshyvka [Site «About Ukraine - the treasury of the Ukrainian people». Ukrainian folk embroidery]. URL: <http://about-ukraine.com/index.php?text=706> [in Ukrainian].